

omfatta någon annan kristen lära, och icke utestänga bemödandena att föra dem dertill. Staten och menskligheten kan omöjligen derpå förlora. Att nu bland de högst bildade i alla länder och äfven i Finland stor religiös indifferentism råder, kan icke bestridas. Och det är åtminstone med afseende härpå ett företräde, att hos den Tyska litterära bildningens sakförare det religiösa intresset visar sig vara så lifligt – de öfvertygelser, till hvilka detta intresse föder, må då vara huru afvikande från det förut gällande som helst.

10 Den, som vill lära känna ett annat bedömande öfver Gutzkow och hela den yngre Tyska litteraturskolan, finner det i en populär blifven litteraturhistoria: *Geschichte der Deutschen Litteratur* af Julian Schmidt – af hvilket arbete redan tre upplagor utkommit. För denna litteraturhistoriker är hela det yngre Tyska diktareslägtet ett sällskap af hungriga skribenter, hvilka söka förtjena sitt bröd genom hvarjehanda samvetslöst nyhetsmakeri. Man kan öfverhufvud anse vår författares, Schmidt-Weissenfels recensioner för en protest mot nämnda litteraturhistorikers krassa vandalism. Härigenom förnekas icke, att ej den senare på goda grunder, vändt sig mot de sista årtiondenas i Tyskland falska och tillgjorda »Schöngeistigkeit»; såsom det också är obestriddigt, att det tendentiösa i dessa decenniens sköna litteratur gjort densamma till en med stunden förgående företeelse.

20 Schmidt-Weissenfels, känd genom åtskilliga skrifter rörande samtidens litteratur och litterära personligheter, var någon kortt tid redaktör för »Kritische Blätter für Litteratur u. Kunst». Närvarande är en vidare utarbetad artikel ur tidskriften, intagen i sagda samling med titel: »Charaktere der deutschen Litteratur.»

Red.

30

26 OM POLYGLOTT-NATIONERNA.

Litteraturblad n:o 8, augusti 1859

40 Det är en glädje att se en menniska, som har nya sanningar att förkunna, med värme uppträda att utbreda och försvara dem, färdig att uppoffra allt för, hvad han såsom sanning omfattat. Det har väl hänt i verlden, att nya läror framträd i den förunderligaste oreda, såsom förvirrade inspirationer, uttryck af en dunkel förställning om det sanna, hvilken öfverväldigat förkunnarens själ; medan sjelfva den oförmåga, han känt, att förnuftigt utreda dess innehåll uppdrifvit hans subjektiva öfvertygelse till den vildaste, all förnuftig utredning föraktande entusiasm. Men vi kunna verkligen med bästa vilja icke anse Herr Magister Schauman's¹ uppträdande i Papperslyktan, för att reformera vetenskapen och allmänna öfvertygelsen, såsom en sådan ny sanningens morgonrodnad. Det har deraf endast oredan i begrepp och bevisning, intet deremot som kunde vara egnadt att rycka andras öfvertygelse med sig genom aningen om en ny tid, som komma skall.

50 Det är i vetenskapen en afgjord sak, att, hvarhelst på jorden stater uppstått, de utgått från en genom naturens band förenad folkstam, hvilken såsom det andliga inseglet på detta naturliga samband talat samma språk. Ett sådant politiskt förbundet folk har i historien hittills kallats en nation.

¹ Herr Magistern torde tillåta, att vi lemna det långskångliga »Metropolitanus».

Det är också den mest obildades föreställning, att den, som talar Ryska är Rysse, den, som talar Svenska, är Svensk, den, som talar Finska, är Finne o. s. v. – Den mest bildade delar denna föreställning, endast att han, kommen till erfarenhet derom, att den bildade kan tala två eller flera språk, bedömer en individs nationalitet efter hans modersmål och förutsätter, att han talar och skrifver detta bättre och älskar det mera, än något annat språk.

Men hvad som ofta för den allmänna föreställningen är fremmande, för vetenskapen deremot stäldt utom all bevisning, det är, att en folkstam eller en del deraf, som hunnit till någon politisk sammanhållning, icke sällan med vapnens magt kufvat andra fremmande stammar, och att ur denna förening under tidernas lopp utgått en af två eller flera stammar sammangjuten nation, åter med ett gemensamt språk såsom stämpeln på denna förening.

I denna punkt vill den obildade icke låta historiens bevisning gälla. Den fremmande stammen med det fremmande språket är hans naturliga fiende. Och när bildningen lärt honom tolerans och kärlek till freden, har dock den egna stammen och det egna språket all hans hängifvenhet. Historien har på sina blad förtecknat denna förkärlek såsom patriotism, värd odödlig ära. Men tiden råder deröfver; och när de fremmande stammarne sammangjutas i familjerna, då sammangjutas äfven språken, och nya generationer uppstå, hvilkas patriotism omfattar en ny stam och ett nytt språk.

Det är vidare en vetenskapens lära, hvilken språkforskarn icke mindre, än historikern och filosofen erkännt, att ett språk icke är blott det yttre ljudet, hvarigenom den ena människan meddelar den andra sitt vetande, utan att ett skildt språk äfven innebär ett skildt vetande; så att man derföre utan vidare antagit lika många nationallitteraturer, som skilda språk, på hvilka en litteratur finnes, och likaså utan vidare förutsatt, att i hvarje sådan nationallitteratur det mensklige vetandet framträder i en egen, från alla andra särskild form. Och det har utgjort ett icke ringa föremål för vetenskaplig forskning, att söka utreda det för hvarje nationallitteratur egendomliga och karakteriska, allt under förutsättning, att just genom uppfattning af denna egendomlighet den mensklige bildningen öfverhufvud till sitt väsende begripes, d. v. s. att denna mångfald af former tillhör denna bildnings väsende.

Den allmänna föreställningen följer äfven häri vetenskapen åt. Ett folk utbildar sitt språk i bredd med utvecklingen af sitt vetande, under fast öfvertygelse om sitt berättigande dertill. Det diktar och tänker i detta språk, oförstådt af andra folk, utan att likväl någonsin tveka, att det i sina produktioner uttalar det allmänna mensklige vetandet. Det söker vid en högre ståndpunkt af bildning kunskap äfven i fremmande språk, men för att öfverföra den fremmande litteraturen i sin egen och härigenom nära dennas tillväxt. Ty allmänheten erkänner det fremmande äfven i denna nationela form för endast, hvad det är, för ett lån, medan den originela inhemska litteraturen fortfar att vara dess kärleks och stolthets föremål och förmår skänka de hängående släktena glädje samt nära de uppvoxandes ande.

Allt detta, hvad vetenskapen och den allmänna öfvertygelsen såsom sannt omfattat, det är nu blifvet en tom illusion, en villfarelse, ingifven menskligheten af »de Tyska filosoferna». Papperslyktans Redaktör försäkrar det. Vetenskapen skall på de senaste tie åren, mellan utgifvandet af 9:de och 10:de upplagan af Brockhaus Konversationslexikon, hafva blifvit reformerad; och allmänna öfvertygelsen får naturligtvis rätta sig derefter. Numera är det alltså afgjord sak:

1:o. Att staternas bildande utgått och utgår från flera folkstammar: huru många? det är likgiltigt;

2:o. Att ett tjug folkstammar eller två, förenade i en stat, alla talande skilda språk, konstituera, hvad som i framtiden skall kallas en nation;

3:o Att en sådan polyglott-stat icke är en historisk öfvergångsform till enhet i stam och språk, utan att den kan och begreppsenligt skall förblifva, hvad den är;

4:o Att hvad i dessa tjug eller fyratie eller sextie språk inom samma stat skrives, utgör en nationallitteratur.

10 Hvertill dock Hr S. välvilligt fogar en:

Anm. Om det likväl tillfälligtvis händer, att en stat bildas af en folkstam, som talar *ett* språk och har *en* litteratur i detta ena språk, är sådant en fördel, utan att dock uppgifvas kan, hvori denna fördel består.

Detta är det faktiska i Hr S. påståenden. Denna är den stora reformen i vetenskapen och i den allmänna öfvertygelsen.

20 Herr Magister Schauman är icke sjelf den store reformatorn. Dennes namn är känt endast inom redaktionen för Brockhaus Konversationslexikon 10:e upplagan. Herr S. är blott förkunnare af den stora reformationen för de okunniga och inskränkta individer här i Finland, som talat för en Finsk nationalitet, blindt upprepande några (för Herr S. okända) Tyska filosofers läror. Bevisen för, att reformationen verkligen skett, äro tvenne: 1:o. Innehållet af artikeln »Nation» i besagde konversationslexikon, besagde upplaga; 2:o. Herr Schaumans egen historiska erfarenhet, att en sådan polyglottnation verkligen existerar i Schweiz, inhemmad förnämligast vid den märkvärdiga jägarförbundsfesten i Bern 1857.

30 Herr S. har visst också haft hvarjehanda att anföra om befolkningens i Förenta Staterna i Nordamerika nationalitet. Men då denna befolkning i vida öfvervägande antal består af en folkstam, med ett språk, hvilken med sig assimilerat och fortfarande assimilerar den tillströmmande fremmande befolkningen, har frågan om dess nationalitet ingen betydelse för den stora reformen. Att Hr S. icke begriper, huru och hvarföre dock egendomligheten i denna befolknings nationalitet kan sättas i fråga, är föga förunderligt vid den oreda, som hos honom i ämnet försports.

Det är isynnerhet, för att få det Schweiziska beviset att passa i stycket, Herr S. intrasslat sig i hvarjehanda beskrifningar på, hvori nationaliteten hos en sådan polyglott-nation består.

40 Man bör nemligen märka, att, enligt Hr S., likväl icke i alla stater med en sådan polyglott-befolkning denna utgör en nation. När så är fallet? på utredningen häraf har Hr S. stafvat förgäfvets. Det enda, han har säkert för sig, är, att dock Schweizarena, hvilka tillhöra 4 à 5 skilda folkstammar med lika många språk, utgöra en nation. Låt oss åtaga oss det föga tacksama värfvet, att följa Hr S. genom hans lärospån i ämnet.

Att börja med förklarade Hr S. nationaliteten bestå i »gemensamhet i religion, lagar, institutioner och historiska öden», utan allt afseende på härstamning och språk. Detta var den första beskrifningen.

50 Men då Hr S. torde kommit till tanke derpå, att Schweizarena äro dels katoliker, dels reformerta, dels lutheraner, då han kanske har någon dunkel förmodan derom, att lagar och institutioner äro och än mera ända tills för ett par tiotal är tillbaka varit olika i skilda Schweiziska kantonerna, att dessas historiska öden äfven delvis varit högst divergerande, så lemnades denna definition i detta omgång

derhän. Kanske erinrade sig Hr S. dessutom, att fullkomlig religionsfrihet börjat höra till de civiliserade folkens institutioner. Kanske ansåg han det också icke kunna bestridas, att en hel hop småfolk och småstater – deribland de Schweitziska – fått mottaga sina lagar och institutioner ur den ena eller andra beherrskarens hand. Nog af, Hr S. fann sig föranlåten lemna »religion, lagarne, institutionerna och de historiska ödena» – åt sitt öde. I stället låter han nu i Papperslyktan N:o 25 nationaliteten bero af ett »gemensamt sätt att känna och tänka» af en gemensam »sed». Detta skall nu föreställa nationaliteten N:o 2 af Papperslyktans fabrik.

10

Men vi bedja läsaren noga märka, att detta gemensama sätt att känna och tänka för Hr S. här betyder blott och bart det politiska känslö- och tänkesättet. Det är åter »Schweitziska nationen», som får släppa till fonden för Herr S:s vetande.

Med en högstämndhet, som i sin naivetet är beundrandsvärd, låter han oss veta, att »skilnaden mellan republikansk sjelfstyrelse och centraliserad monarki är på nära håll betraktad större, än man på afstånd tror». Detta skall nemligen bevisa i sätt att känna och tänka m. m. mellan den Franska Schweitzaren och Fransmannen, den Tyska Schweitzaren och Tysken.

20

Vi kunde fråga: hvilken skilnaden mot Frankrike var på den tid, då Franska republikens Direktorial- och Konsular-styrelse dikterade den Schweitziska republikens statsförfattning? 1792 kunde Schweitzarena i afseende på republikanskt känslö- och tänkesätt utan tvifvel kalla sina Franska bröder för farbröder. Under Napoleon hörde, som bekant, en stor del af Franska Schweiz till Frankrike.

Men detta är småsak. Det väsentliga är, hvad äfven för det klenaste historiska vetande är uppenbart, att Schweitzarens republikanska känslö- och tänkesätt icke har att göra med deras förmenta nationalitet. Det är den republikanska författningen i hvarje kanton för sig, som öfvat inflytanden på tänkesätt och seden, icke förbunds författningen, på hvilken utom Franska direktorium och Napoleon äfven den heliga alliansen plåstrat, och som i sin närvarande form är tie år gammal. Samma författning är i sina detaljer en obekant storhet för den stora pluraliteten af Schweitzerfolket. Men åtminstone sedan 20 à 30 år tillbaka har det i alla kantoner lärt sig att öfva någon sjelfstyrelse. Ända till första Franska revolutionen voro betydliga delar af Schweiz kufvade, osjelfständiga lydländer, och ända till 1830 var den större befolkningen i flera kantoner utesluten från allt deltagande i styrelsen. Det var emot vederbörande herrskande republikaners vilja, den heliga alliansen bibehöll de fordna Schweitziska lydländerna vid deras af Napoleon dekreterade emancipation.

30

40

I farten att demonstrera sagde nationalitet N:o 3, gör Hr S. några utdrag ur den senaste förbunds författningen. De skola bevisa i första rummet, att förbundet icke finnes till för gemensamt försvar och för de 22 kantonernas representerande i förhållande till utlandet. Den, som i dessa utdrag kan läsa något annat, måste hafva sitt eget sätt att läsa. Och den, som kan tänka, att ett Schweitziskt förbund någonsin kan hafva något annat ändamål, måste hafva sin hjerna på eget sätt konstruerad. Hvar och en vet, att de högst bildade i Schweiz berömligt sträfvat, att gifva förbundet mera enhet, sedan händelserna så ofta vitsordat dess löslighet. Men det är för det vanligaste förstånd klart, att detta sträfvandes mål är fasthet mot utlandet, såvidt den i en förbundsstat är möjlig. Att dessa män inse, att nationel enhet skulle gifva denna fasthet, men att det är den, som brister, lider intet tvifvel.

50

Landets politiska litteratur har varit lika full af klagan öfver kantonal-partikularismen, som denna på ett lysande sätt uppträdt i handling och endast men kanonernas tillhjälp kunnat bringas till förnuft.

Herr Schaumans utomordentliga naivetet kommer till sin spets, då han med stöd af sagde utdrag yttrar sig vara fullt öfvertygad, att undertecknad numera skall finna, huru »med en sådan förbunds-författning de inre förhållandena i den ena kantonen icke kunna vara mycket afvikande från dem i det andra.»

10 Verkeligen! Nå visst! Af ett dumhufvud, som är de Tyska filosofer-nas tanklösa efterbedjare, som i denna tanklöshet förlevvat hela sitt lif och varit enfaldig nog att i decennier föra sin lånta öfvertygelse till togs; af en idiot, som icke haft minsta aning om den stora reformen i statsläran – af en sådan kan man visst vänta sig hvarjehanda! – Men det är dock i sanning något för mycken tankelöshet och okunnighet, Herr S. behagar tilltro mig.

20 Det må anmärkas, att här icke mera är fråga om sätt att känna och tänka, än mindre om lagar och institutioner och historiska öden, utan så der i allmänhet om »förhållandena». Hvilka förhållanden, om Herr S. behagar? Väl icke de religiösa och kyrkliga? På ena sidan protestantism, på den andra groft katolskt bigotteri. Eller lagarne och lagskipningen? På ena sidan Fransk lag på den andra Forntysk lag och usance,¹ enligt kännares utsago mera germanisk och mindre förändrad af Romersk lag och rättspraxis, än någonstades i Tyskland. Eller familjeseden? Här Franskt språk, undervisning och litteratur samt Fransk huslig sed – der allt detta Tyskt, delvis en usprunglighet, som redan i Tyskland försvunnit. Eller ens i yrken och lefnadssätt? I Genf och Waadt t. ex. handel och industri, i andra kantoner vinskötsel, i andra åkerbruk, åter i andra endast boskapsskötsel, utan att en teg plöjes. En invånare från Uri kan anses för ngåot mindre lik Genfaren, 30 än en Karelare från Pielis liknar Stockholmare. De båda sistnämnda hafva dock i lag och institutioner mera med hvarandra gemensamt. Vi hafva redan anmärkt det: hvad i tänkesätt och sed sammanhänger med den republikanska författningen, det tillhör kantonerna ända från den tid, då förbunds-författningen fanns endast för kriget förande. Huru ungerfär odladt detta tänkesätt hos massan är, finner man deraf, att Schweizare till tietusental i flera århundraden tjenat till skyddsvakt för absolutismen i Frankrike och Italien.

40 Det skulle föra oss för långt att söka visa, huru litet i sjelfva verket statsformen för sig sammanhänger med nationaliteten – isynnerhet den skrifna författningen. Hvar och en äldre läsare har i sin tid erfarit nog om statsförfattningars uppkomst och försvinnande. Afses blott statsförfattningen vid nationalitetens bestämmande, gör den, der den är fastare rotad t. ex. alla tiders republikaner till en nation.

Men nog om nationaliteten N:o 2.

När Hr S. under fortgången af sina lukubrationer i Papperslyktan N:o 26 kommer till tal om Nordamerikanska Förenta Staterna, anför han en citation ur Tocqueville's bekanta arbete. Denna lyckliga träff förer honom till en nyförklaring på, hvad nationalitet är. Vi komma så till nationaliteten N:o 3.

50 Det är nemligen naturligt, att det skall göra en polyglott-nationalitetens förfäktare bryderi, att enligt hans teori t. ex. äfven Österrikiska nationen, sammansatt af Tyskar, Czecher, Rumäner, Slaver, Slovaker

¹ I flera Tyska kantoner hafva lagarne först de senaste åren blifvit kodifierade, såvidt oss bekant ännu icke i alla.

m. m., måste vara en nation lika god som någon annan. Ty att den så är, derom står intet i Brockhaus Konversationslexikon. Eljest veta vi icke, hvad han kunde hafva att anmärka vid en Östterrikisk nationalitet. Håller han sig till sin lära N:o 1, måste han medgifva, att religionen i de Östterrikiska Staterna är temligen likformig; likaså, om man undantager Italien och Ungern (före 1848), lagar och institutioner; och äfven de historiska ödena äro åtminstone sedan tre och ett halft sekel för monarkins skilda delar desamma, häri fullkomligt jemförliga med Schweitzerkantonernas. Väljer han åter synpunkten N:o 2, så bör den gemensama statsförfattningen öfvertyga honom, att »de inre förhållandena» i det ena Östterrikiska landskapet och kronlandet »icke kunna vara mycket afvikande från dem i det andra». Östterrikiska författningen och styrelsen har i sanning en helt annan makt att verka konformitet i det inre, än den häri maktlösa Schweitziska Förbundsstyrelsen, som icke kan ens föreskrifva en lärobok för någon enda skola i Schweiz, mycket mindre stifta någon lag eller utfärda den ringaste administrativa förordning för sina suveräna kantoner, dessa med socknarne här i Finland jemförliga republiker.

För att nu komma från dessa obehagliga konsekvenser af åsigterna N:o 1 & 2, bemöter Hr S. vår anmärkning angående en Östterrikisk och Turkisk polyglott-nationalitet som följer:

Tocqueville,¹ i allmänhet optimist rörande förhållandena i Förenta Staterna, upphöjer i högstämda ord som vanligt befolkningens patriotiska kärlek för Unionen. Hr S., som alls icke råkat hitta på patriotismen och icke heller nu kommer på ordet, begagnar dock fermt Tocqueville's vink. »Barnet, som födes i hvilken kanton i Schweiz som helst, insuper från vaggan glädje öfver att vara en fri Schweitzare; barnet i hvilken af de Nordamerikanska staterna som helst stolthet öfver att vara en medborgare i den mäktiga Unionen; men kanske i de flesta af Östterrikes stater dricker barnet med modersmjölken hat till det Östterrikiska namnet.»

Här hafva vi nu nationaliteten N:o 3. Nationaliteten består i en mängd individers glädje och stolthet öfver att tillhöra en viss stat eller ett visst statsförbund.

Dessa individer kunna tala hvilket språk, de behaga, och hvar och en hafva sin litteratur för sig. De kunna vara fördelade i huru små

¹ Det är för ett par decennier tillbaka undertecknad läste Tocqueville's arbete. Jag har också icke haft tid och tillfälle att kontrollera den ifrågavarande citationen. Men det förefaller antagligt, att Tocqueville enligt Franska språkbruket talar om *le peuple*, icke om *la nation*, ehuru den Svenska öfversättaren, hvilken Hr. S. troligen citerar, öfversätter »nation».

Vanligt är, att, då man själf har litet att anföra, man citerar auktoriteter. Hr. S. till tjänst vilja vi skänka honom en ytterligare citation rörande nationaliteten i Förenta Staterna. Orden äro en medborgares i dessa Stater. Författaren har beskrifvit en Tysk by i staten Missouri och tillägger:

»Dessa framstående *nationela* drag (features of nationality) äro i detta land i allmänhet verkligen slående. Tyskar, Fransmän, Anglo-Amerikanare, Skottar, Irländare, alla bevara och bibehålla de sina nationela seder och fördomar. Ingenting fostrar mera kärlek till allt *nationelt*, än vistelsen i ett fremmande land och bland fremmande seder. Hela vårt egendomliga sätt att tänka och handla blir oss kärt genom den obehagliga kontrasten af fremmande sed, och af *nationalstolthet* får det för oss betydelsen af det dyrbaraste vi ega.»

Vår öfvertygelse är visst den, att denna partikulära nationalitet hos kolonisterna i Förenta Staterna är förgänglig; och man läser nogsam af Tyska klagovisor deröfver, att Tyskheten – språk och allt – der försvinner inom ett par generationer. Men citationen lärer, att författaren lika litet som vi vet af polyglott-nationalitet och af den stora vetenskapliga reformen.

kommuner som helst, af hvilka hvar och en har sina särskilda lagar och institutioner. De kunna vara sammanfösta från alla världens ändar, utan all gemensam historia, äldre än några tiotal år, såsom fallet är med f. d. Engelska, Franska och Spanska kolonisterna i Förenta Staterna. Det är väl ingenting, som förhindrar, att icke tillgifvenheten för en viss stat och statsform kan vara förenad med enhet i lagar och institutioner o. s. v., men Hr S. förutsätter det icke. Belåtenheten i en viss politiskt förening utgör i och för sig nationaliteten. Det är visst antagligt, att denna belåtenhet skall bero af ett gemensamt politiskt »känslö- och tänkesätt», som utgjorde nationaliteten N:o 2. Men då exemplet är lånadt af tvenne statsförbund, i hvilka belåtenheten verkligen i hög grad beror deraf, att det allmänna statsbandet lägger så litet band som möjligt på de särskilda förenade, i det inre suveräna staternas sjelfstyrelse, så kan derunder det största utrymme finnas, och finnes i sjelfva verket, för olika känslor, tankar och seder i dessa stater.

Det är verkligen pinsamt, att nödgas dissekera denna tankeoreda. Vi anmärka korrt det falska i Hr S. historiska antaganden. Ofvanföre är redan omnämndt, huru den från vaggan insupna glädjen att vara Schweitzare otaliga gånger och senast för ett tiotal år tillbaka bevisat sig genom väpnadt motstånd mot Förbundet. Hvarje läsare känner också, huru Nordamerikanska Unionens söndersprängande kunnat förhindras endast genom den skamligaste undfallenhet för slafstaternas fordringar, i följd af hvilken numera inom unionen icke finnes en jordfläck, der den arma slafven skulle finna skydd för sina herrars bojor, piskor och hundar. Å andra sidan vet den, som läsit historien, att kejsarene i Österrike äro konungar i Böhmen till följd af ständernas fria val, i Ungern på grund af fördrag. Ungarne hade den tiden att välja mellan Turkiskt öfvervälde eller Tyskt beskydd. Sedan dess hafva dessa båda länder flera än engång bevisat sin tillgifvenhet för Österrikiska väldet och ännu 1849 var i Ungern den stora pluraliteten mot Habsburgska husets afsättning. Först under senaste halfsekel hafva Czecher och Magyarer kommit till ett lifligare nationalmedvetande och vändt sig mot det Tyska inflytandet. Att regeringssystemet under samma tid väckt missbelåtenhet icke blott i dessa länder, utan äfven i de Österrikiska arfländerna, är en annan sak. Hr S. yttrande om den ärftliga successionen såsom en tillfällighet, oberoende af folkens vilja, bevisar likaså för lösligheten af hans historiska betraktelsesätt. I ett presidentval ligger icke mera förnuft och rätt, än i en antagen successionsordning. Flera än en på den senare grundad styrelse, har af folken omfattas med en tillgifvenhet, glädje och stolthet, hvilken hvarken den Schweitziska eller den Nordamerikanska förbundsstyrelsen någonsin rönt eller kommer att röna.

Men haltlösheten i de historiska åsigter, den anförda exklamationen innebär, må vara derhän. I sak, hvarom fråga är, framgår det klart, att, då den fordna Engelska delen af Unionen hyllade Englands regenter, den Franska hans allrakristligaste majestät, båda delarnes befolkning enligt Hr S. lära hade en annan nationalitet än deras närvarande. När, såsom hvarje tänkande är öfvertygad att förr eller senare ske skall, Unionen engång sönderfaller, till en början slafstaterna¹ afgå från densamma, uppstå enligt Hr S. lära samma dag nya nationer. Ingen torde vilja påstå, att Österrikes Tyska befolkning (i arfländerna och

¹ Hvarje dag medför underrättelse om befolkningens i de argaste af dessa slafstater tänkesätt i förhållande till Unionen. Att icke tala om slafvarnes glädje och stolthet att tillhöra densamma.

Tyrolen t. ex.) har håg att underkasta sig Bayern eller Preussen o. s. v., eller kan frånsäga den en ganska stark Österrisk patriotism. Hvarföre får då den icke utgöra en Österrisk nation? Det Preussiska folket är obestriddligen gladt och stolt öfver detta namn. Finnes då icke en Preussisk nation? Hamburgaren torde icke heller låta sin Hamburgska patriotism betvivlas. Således också en Hamburgsk nation? o. s. v.

Det kan icke falla oss in att påstå, att en sann natiolanda skulle finnas utan patriotism. Men det är äfven den andra föremål patriotismen bör hafva, än en viss statsform och styrelse. De af Rom kufvade folken traktade efter Romersk medborgarerätt; skaror af skilda stammar hafva blindt följt eröfrarens fanor; den religiösa fanatismen samlade folken under Muhameds och Kalifernas välde. Icke heller är det fråga derom, att förneka den unionela patriotismen i Förenta Staterna. Men den beror icke blott af statsföreningen och statsformen, utan den har sitt föremål i den för större delen af befolkningen gemensama härstamningen, språket, den intellektuella bildningen, sederna, lagar och institutioner, en gemensamhet som i Schweiziska förbundet icke är förbanden.

Efter tre månaders betänketid har Papperslyktan låtit slutet af sina snillrika undersökningar följa och gifvit sin läsare beskrifningen N:o 4 på, hvad nationalitet är.

Redan i bladets nummer 25 framkastade Hr S. gätan, att människan skulle födas till en polyglott-nationalitet. Men Schweiz och Amerika ryckte honom i två artiklar med sig från denna djupsinniga gätas tydning. I nummern 37 behagar han först lemna denna tydning åt den förvånade världen.

Förvånande är den verkligen. Hr Schauman anser sig i sina föregående artiklar hafva »kommit till det resultat, att *medfödda gemensamma tankar och känslor, intressen och sympathier* äro det enda, som rätteligen kan bestämma, hvad en *nation* är». Har väl någon kunnat ana, att detta skulle vara »resultatet»? Religion, lagar, institutioner och historiska öden (N:o 1), ett visst politiskt känslö- och tänkesätt (N:o 2), glädje och stolthet öfver att tillhöra en viss stat (N:o 3) – allt detta är medfödda tankar, känslor, intressen och sympatier – kanske lagar och institutioner endast frukten af sådana medfödda tankar m. m., ehuru obegripligt det förefaller, att staten, som väl äfven måtte få vara en institution, skulle framgå ur en medfödd tanke och tillika vara föremål för en medfödd sympati, d. ä. före sin tillvaro såsom verklig vara föremål för »glädje och stolthet» o. s. v.

Åtskilliga filosofer hafva antagit, att vissa begrepp och ideer skulle vara människan medfödda, tillhöra själen som sådan oberoende af all bildning. Men de hafva inskränkt detta till de aldra allmännaste begrepp, såsom begreppet om rum och tid, orsak och verkan o. s. v. Hr S. antager, såsom synes, äfven en »medfödd» politisk öfvertygelse.

Och ehuru dessa tankar m. m. äro medfödda, skola de åter vara »ett verk af historien». Den ena polyglott-nationen födes enligt Hr S. med andra tankar är den andra, äfven skilda generationer med olika tankar; ty detta skall bero deraf, hvad deras fäder och förfäder tänkt, känt m. m. Det är väl besynnerligt, att någon människa någonsin kan komma att tänka andra tankar än de »medfödda», att fäders och förfäders tankar kunna variera. Det hjälpes ej deraf, att Hr S. ökar oredan med det tillägg, att »sådana tankar och känslor skänkas människobarn genom *födelsen eller den första uppfostran*». Ty om uppfostran kan ingifva andra tankar än de medfödda, är nationaliteten uppenbarligen icke medfödd, utan förvärfvad. Man kan vidare tillägga,

äfvén om tankar och känslor m. m. skulle bero blott af »första» uppfostran, kan det likasålitet begripas, huru den ena generationen likasålitet begripas, huru den ena generationen kan hafva andra tankar än den andra. Hr S. torde också vid denna lära om de medfödda sympatierna få svårt att förklara, huru de i Irland, Tyskland o. s. v. födda medborgarna i Förenta Staterna, kunna betrakta Unionen med glädje och stolthet.

10 Men vi hafva sagt mer är nog, för att bevisa, på hvilket oredigt grummel Hr S. bjuder sin läsare, och på hvilka lösliga historiska insigter det hvilat. Tanklöshet är tanklöshet, och okunnighet okunnighet. Hr S., som afvisar sina motståndare i de Finska tidningarne med försäkran om deras »svaghet i tankeförmåga» och »fullkomligaste okunnighet» i ämnet, utan att gifva sig minsta möda att motivera detta omdöme,¹ torde erkänna, att vi gjort oss all den möda med hans egna sväfvande funderingars belysande, som de någonsin kunna förtjena.

Vi hafva ännu att reservera oss i ett par punkter, i hvilka Hr S. benäget åtagit sig att underrätta Papperslyktans läsare om våra åsigter – ur hvilka källor, är oss obekant.

20 I Hr S. yttrande får saken det sken, som skulle vi i öfverensstämmelse med Hr S. anse »nationalanda» utmärka en »nations gemensama sätt att tänka och känna.»

För nära tjugå år tillbaka sökte undertecknad i ett utgifvet arbete bestämma betydelsen af orden nation, patriotism, nationalitet och nationalanda. Hr S., som förut citerat detta arbete, och det ställe i detsamma, der denna utredning förekommer, bevisar sitt sätt att läsa böcker att nu yttra: ordet nationalanda är »utan tvifvel för J. V. S. af gammalt bekant». J. V. S. får äran tacka för det ampla förtroendet.

30 I sagde arbete fattades *nationalitet*, såsom »det bestämda vetande och den sed, hvilken för hvarje tidpunkt karakteriserar en nation»; *patriotismen* såsom »den vilja som ger nationalitetens utveckling dess impuls och vidmakthåller henne såsom en bestämd form af den allmänna mänskliga bildningen»; *nationalanda*, såsom »patriotismen och nationaliteten i förening», då det t. ex. talas om »ett folks starkare eller svagare, mer eller mindre lefvande nationalanda».

Vi finna ännu icke något skäl, att frångå dessa bestämningar, ehuru de visst kunde vara mera precist uttryckta, än de äro det i anförda, för en större läsarekets bestämda arbete. Orden gälla som mynt efter den prägel de fått. Latinska härledningsändelsen *itas*, den Franska *ité*, den 40 lånade Svenska *itēt* utmärka en objektiv beskaffenhet eller egenskap. Nationaliteten såsom en sådan beskaffenhet framstår objektivt i det yttre, i handlingens verld, inför andra nationer, i en nations språk och litteratur, i dess seder, dess lagar och institutioner, dess historiska uppträdande i förhållande till den öfriga mäskligheten. Patriotismen deremot har alltid fattats såsom något hos det handlande subjektet inre, en individs föresats, afsigt, motiv, ändamålet är att bevara och utveckla något af allt detta, hvari nationaliteten uppenbarar sig, då säges handlingen vara patriotisk, till och med om ändamålet icke eller blott ofullkomligt realiserar. Nationalanda slutligen kan icke betyda 50 endast nationens vetande och sed, objektivt fattade. Ty ordet ande

¹ Hr. S. bevisar sig lika skral i bemötandet af *Sakari Teppo's* anmärkningar, hvilka han så stormodigt lofvade afspisa, då han skulle »slå två flugor i en smäll.» Hans smällande reducerar sig nu till anförandet, att, om han blott bättre studerat Konversationslexikon, hade han blott undgått röja sin okunnighet rörande de språks öden, som af eröfrare blifvit fremmande folk påtvingade.

innebär vetande och viljande, själfmedvetande och verksamhet. Nationalanda är derföre, hvad ordet utsäger, nationens själfmedvetna och verksamma anda, hvori patriotismen ingår såsom handlingens subjektiva moment, nationaliteten såsom det objektiva. Nationalandan är icke, såsom patriotismen, endast lust, håg, intention att förverkliga det nationela, utan dess verkliga framträdande i verk och gerning.

För att rätt förstå detta, borde man klart inse det, att staten har tillvaro endast i handlingen, icke i vetandet utan handling. Hvarje institution är verklig i deras handlingar, hvilka representera institutionen, hvarje lag i deras, som göra den till sina handlingars norm, hvilka icke blott känna lagen och erkänna dess förnuftighet, utan som göra den i sina handlingar gällande. Vi anmärka detta, emedan det är så vanligt, att man anser samhälle och stat bestå i individernas vetande om samhälls- och stats-formerna, eller betraktar den skrifna författningen såsom deras tillvaro, utan att tänka derpå, att denna tillvaro är verklig i samhällsmedlemmarnes görande och låtande. Det är derföre äfven förväntadt, att söka nationaliteten i vissa »tankar, känslor, intressen och sympatier» annorlunda, än såvidt dessa i handlingen uppenbara sig. Individerna kan draga sig tillbaka ur handlingens värld och lefva i sitt vetande; men en nations lif är endast och allenast handling. Äfven nationallitteraturen är icke bokstafven och skriften, utan de i dem uttalade föreställningarnes och tankarnes genom seklerna verksam inflytande på mensklighetens öden. Skaldens konception är vetande, dess offentliggörande i litteraturen är handling.

Med afseende å ofvan anförda utläggning af nationalitetens betydelse höra vi erinra: att en *nations* vetande och sed förutsätter den naturliga gemensamheten i boningsplats, härkomst och språk, såsom andens värld öfverhufvud förutsätter naturen. Ordet nation innebär betydelsen af gifven naturlig upprinnelse. Det tillhör den tanklösa uppfattningen att tala om staten såsom något för sig bestående, utan afseende på familjen och samhällslifvet öfverhufvud. Kan staten bildas af en polygott-nation, så bör man konsekvent förorda äfven polyglott-familjer, polyglott-kommuner och korporationer. Det är obestriddt, att stater funnits och finnas, i hvilka denna stam- och språkförbistring varit rådande. Hindostan erbjuder det mest framstående exempel härpå. Men endast Papperslyktans redaktör kallar en sådan mångbrokig befolkning för en nation. I historien betraktas en sådan stat såsom en öfvergångsform, hvilken antingen åter upplöser sig, såsom de många orientaliska dylika, Carl den Stores och Napoleons riken, eller genom en stams öfvervägande bildningskraft ombildas, sedan dess befolkning öfvergått till enhet i stam och språk, såsom England, Frankrike, Spanien, Italien m. fl.

Vi behöfva efter det sagda icke slösa några ord på den mycket pretentiösa, men i ämnet litet vetande Tit. *-er-*, som i H:fors Tidningar haft godheten lära oss känna det nya ordet »nationalanda». Med vanlig träffande qvickhet recenserar honom Hr S., då han säger, att *-er-* genom ordet »fogelunge» (nationalanda) velat göra tydligt, hvad en »fogel» (nation) månde vara.

Likaså är arten af den Schweitziska och »Amerikanska» nationaliteten lätt insedd. Schweitzarene sakna gemensamma föremål för sin patriotism, i språk, litteratur, sed, lagar och institutioner; Förenta Staternas mesta befolkning har allt detta gemensamt och omfattar det med patriotism – men språk, litteratur, sed, lagar, institutioner höra den icke egendomligt till, utan äro Engelska. I Schweiz saknas gemensam nationalitet, i Förenta Staterna en egendomlig nationalitet.

Ännu i en annan punkt och deri än mera direkt har Hr S. benäget åtagit sig att vara undertecknads målsman. Han säger: »J. V. S. anser, att när blott det språk, som det stora flertalet af folket talar, kommit till sin naturliga ställning, blifvit det herrskande i landet och hunnit framalstra en egendomlig litteratur, då ega vi allt som behöfves för att utgöra en nation, och endast åt detta håll böra derföre alla våra tankar vara riktade» (riktade?).

Hr S. behagade förlåta, men han säger i dessa ord verkligen en ganska grof osanning.

10 Undertecknad har aldrig och ingenstädes yttrat något sådant, icke heller i sina yttranden gifvit anledning, att ur dem draga en så förvänd slutsats.

Jag kunde säga: Papperslyktan är visst ett blad, som framför alla andra hjälpt Finska nationaliteten framåt, och Herr Schaumans förtjenster om densamma äro odödliga. Men jag följer hellre min natur och säger enkelt: jag vågar tro, att om min ringa offentliga verksamhet förtjenar någon billig granskning, denna skulle utvisa, att jag utan afseende på språkfrågan med kärlek följt äfven de ringaste försök att i andligt eller materiellt hänseende gagna och hedra detta land. Att
20 mycket måste undgå en individs uppmärksamhet och annat öfverstiga hans förmåga att uppfatta, bedöma och verka, torde lända till ursäkt för de många fall, då jag sådant försummat.

I denna verksamhet hoppas jag derföre Hr S:s påstående icke skall befinnas ega någon grund.

»Att sjelfständigt och fritt få skapa och utveckla egendomliga seder, lagar och institutioner är hufvudvilkoret för ett nationelt lif», säger Hr S. – i den mening, att *han* är ensam om denna fordran på sjelfständighet, och frihet, men att vi icke det minsta vårda oss derom.

Vår öfvertygelse är visst den, att sederna i detta land utvecklat sig så,
30 som ett århundraden långt fremmande öfvervalde det medgifvit. Men vi tro också, att deras utveckling varit och vore friare och egendomligare, om den bildade delen af landets invånare genom språket vore förenad med massan af folket, och att denna utveckling bland den senare vore sjelfständigare, om den icke genom sitt språk vore utestängd från den allmänna undervisningen och litteraturen, och om lagskipning och administration icke skulle tala ett för den fremmande språk. Hr S. deremot, för hvilken det är likgiltigt, om landets språk efter femtie, hundra eller tvåhundra år är – Mesopotamiskan, är fast öfvertygad, att med detta språk, såsom de bildades i landet, såsom
40 undervisningens språk, lagskipningens och administrationens språk, likväl seder, lagar och institutioner skola skapas och utvecklas »egendomligt» – naturligtvis egendomligt Mesopotamiskt; ty »egendomlighet i språk gifver mycken styrka åt en nation» (huru och hvarföre) »men utgör icke ett oundgängligt vilkor för en sådan». Angående den Finska egendomligheten af denna Mesopotamiska egendomlighet äro vi nu visserligen, Hr S. och undertecknad, af olika tankar.

Sederna utvecklas i familjelifvet och i den medborgerlika sammanlefnaden. Deras utveckling försiggår under alla förhållanden. Frihet har denna utveckling, om den intellektuella bildningen icke af förhållandena hämmas – såsom t. ex. i flera delar af Schweiz, der folket af landets natur är isolerad och bundet vid ett yrke, boskapsskötseln, som föga gynnar upplysning, hvarföre der okunnigheten är stor och sederna jemförelsevis råa, samt i Finland, der lifvet i ödemarken haft samma verkan, och der denna förstärkts genom språkförhållandena.

50

Hvad lagarnes och institutionernas utveckling angår, hafva vi länge-
 sedan derom yttrat, hvad Hr S. icke behagat begripa, att de icke alltid
 äro nationela, och derföre gemensamhet i lagar och institutioner icke
 bör anses bestämman nationaliteten. Och det är likväl historiens allmän-
 na gång, att folken genom fremmande lagar och institutioner föras till
 en stadgad samhällsordning. Hos ett lydfolk såsom det Finska, hvilket
 saknar politisk sjelfständighet utåt, i förhållanden till andra stater,
 måste äfven i det inre de *politiska* lagarne och institutionerna hafva
 känning af denna osjelfständighet. Denna inskränkning i nationalite-
 tens utveckling delar Finska folket med de flesta andra fåtaliga
 nationer. Att deremot de medborgerliga lagarne och institutionerna
 inom senaste halfsekels lopp egendomligt utvecklade sig, detta behöfver
 icke bevis. Att Finland nu har egna gränser, sin egen styrelse, egna
 finanser, sin egen lagstiftning och lagskipning, sina egendomligt ord-
 nade undervisningsanstalter, sin egen, ehuru ännu svaga litteratur –
 detta står allt långt utöfver, hvad våra förfäder kunde ana och hoppas.
 Mycket återstår att göra. Vi hoppas tiden skall bringa det. Skulle Hr S.
 på denna utvecklings främjande någonsin kostat ett ord, eller åt den
 eljest egnat sina bemödanden, kan han vara försäkrad, att dessa icke
 skulle saknat vårt erkännande.

Och vi vilja vara fullkomligt upprigtiga. Hvad som icke kan ändras,
 det lemna vi i Guds hand. Att de fria politiska institutionernas
 tid engång skall komma för hela Europa, derpå tvifla vi icke. Men
 vi tro icke, att menskligheten skall hafva mycken känning deraf,
 om sådant sker 50 år förr eller senare. Unga verldsförbättrare, hvilka
 föga lärt och ingenting gjort, kunna svårligen begripa, huru sådant, som
 icke sker, förrän de fått skägget att vexas, någonsin kan komma till stånd.
 Erfarenheten lärer väl dem småningom inse, att hvarjehanda möjligen
 kan passera öfver deras grafvar. Historien borde lära dem, att dess store
 män arbetat för den tid, som komma skall – och derföre haft mod att
 låta sitt lif för sina öfvertygelser. Hvad Finska folket, när denna den
 politiska frihetens tid kommer, skall hafva att kämpa och lida, det är
 samma framtids medvetande förbehållet. Historien lärer, att de små
 nationaliteterna aldrig haft några glupskare fiender, än de politiskt fria
 stora folken. De stora eröfrarenas riken hafva åter sönderfallit. Men
 de stora fristaterna hafva förlagt sin stam, sitt språk, sina seder, lagar
 och institutioner i de länder, de kufvat, och historien har förgäfvat sökt
 spåren af, hvad som varit före deras herravälde. Grafen står den
 eröfrande despoten nära; men ett herskande folk lever ett långt lif.

Vi hafva intet emot, att den, som så hafva kan, må roa sig med några
 fraser om frihet och sjelfständighet. Men likgiltigt skola vi icke åse, om
 ett släkte, oförmöget af all handling, ville med ihåligt skrik nedtrycka
 det arbete för en Finsk nationel bildning, som redan bevisat sig hafva
 burit mångfaldigt frukt. Dante skapade Italienska litteraturens språk
 för ett halft årtusende tillbaka, och vid den litteratur, som derur
 upprann, är ännu Italienska nationaliteten fästad. Shakespeare lefde
 och skref ett sekel, förrän Englands nuvarande författning grundlades.
 Frankrike egde en litteratur, som beherrskade Europa, långt förrän det
 i en af sina konstitutioner inskref människans rättigheter. Tyskland
 skulle icke drömma om en möjlig politisk enhet, om icke Schiller och
 Göthe och deras samtida redan gjort enheten verklig i språket och
 litteraturen.

När Hr S. härnäst skrifer om polyglott-nationerna, må han ihåg-
 komma, att i Finland icke är fråga om Finnar och Svenskar, utan om
 en *bildad* Svensk och *obildad* Finsk befolkning. I den frågan äro

Konversationslexikon och Schweitziska jägarförbundsfesten bevisstycken af slaget – »god dag! yxkaft».

J. V. S.

27 ENVIS SOM SYNDEN.

Litteraturblad n:o 8, augusti 1859

10 Herr R. F. i H:fors Tidningar, hvilken nödvändigt och för hvarje pris vill vara vår läromästare, låter härifrån icke afhålla sig af någon protest.

Herr R. F. anser sig genom en lång utläggning deraf, huru handelsmannen förtjenar på både export och import, hafva sagt förut ohörda saker. Tillfredsställelsen af detta medvetande hafva vi icke velat betaga Hr R. F. Men då han, särskildt vändande sig till Litteraturbladet, förmenar sig derigenom hafva lärt oss, att hvarje land importerar mera egendom än det exporterar, hafva vi sett oss föranlåtna försäkra, att vi icke äro öfvertygade och aldrig kunna öfvertygas om det orimliga, att
20 nationalförmögenheten skulle tillvexa genom något annat, än hvarje lands produktion. Att ett lands handel är arbete och som sådant produktivt, förändrar icke ett jota häri, gör icke importens värde högre än exportens. Hr R. F. himlar sig deröfver, att vi icke kunna godkänna hans bevisning. Vi måste låta det bero dervid, så gerna vi än ville unna honom glädjen att hafva undanröjt vår okunnighet.

Men Hr R. F. vill också föra oss bland dem, som i importens inskränkande se en källa till nationalförmögenhetens tillvext. Vi hafva försäkrat honom, att vi aldrig yrkat något så absurdt, aldrig förordat något reglerande af handelsbalansen, några åtgärder till importens
30 inskränkande.

Detta låter Hr R. F. icke gälla. Han citerar en artikel i detta blads Decemberhäfte 1858 om penningkrisen. Med hvarje klok menniska antaga vi i sagde artikel, att penningens utströmmande ur landet är en följd deraf, att importen för tillfället öfverstiger exporten. Vi yttrade i sammanhang härmed, att *penningbristen* skall hafva den helsosama verkan att »inskränka importen», att »då exporten icke kan ökas, inskränkning af importen är det enda medlet att häfva inträffad penningbrist» o. s. v. Men artikelns hufvudsumma var, att i vår tanke
40 Bankens låga diskontranta tjenade till att hindra återställandet af jemvigten mellan export och import, samt att utländskt lån skulle hafva samma effekt, isynnerhet om diskontrantan icke höjdes i bredd med penningbehovet.

Några sådana ställen der ordet »inskränka» förekommer, har nu Hr R. F. roat sig att samla och i H:fors Tidningar sammanställa, i akt och mening att derigenom bevisa, huru vi förordat åtgärder till importens inskränkande. Vi måste antaga, att Hr R. F. handlat *bona fide*. Men föregifvandet är icke derföre mindre osannt. Vi hafva ogillat en åtgärd, diskontrantans godtyckliga nedsättande, och tillagt, att jemvigstens återställande mellan export och import derigenom hindras. Detta är
50 allt. Öfverimporten har aldrig gjort oss något bekymmer. Vi tro icke med Hr R. F., att den skall fortfara i evighet, utan vänta, att jemvigten mellan export och import reglerar sig sjelf. Men då silfver går ut, för att betäcka skilnaden, i så stor mängd att penningbrist uppstår, anse vi, att statsbanken icke bör hålla räntan låg.

J. V. S.